“El cenobi de Sant Jeroni de la Murtra va canviar el món”

Autor: Víctor-M Amela
Data de publicació: 10-09-2017

Entrevista d’en Víctor-M. Amela a l’historiador Crístóbal Martínez publicada a la Vanguardia el dia 9 de setembre del 2017.

Cristóbal Martínez, historiador.Tinc 36 anys. Soc de Badalona. Soc professor d’Història. Tinc parella, no tinc fills. Política? Equilibri, respecte, moderació. Soc un cristià escèptic que espera descobrir si hi ha alguna cosa més... Per aquest claustre van passar Cristòfor Colom, els Reis Catòlics, Carles V, Felip II...

Monestir oblidat
Entrem al claustre del monestir i em demana: “Estiguem un minut en silenci”. S’obre una bombolla de pau. Arcs gòtics i renaixentistes, fines columnes, xiprers, el sortidor monumental, un arbust de murtra. Després, en Cristóbal evoca de viva veu el que explica al seu llibre San Jerónimo de la Murtra (Círculo Rojo), que traduirà al català i a l’anglès. Ningú no coneix millor la història d’aquest lloc, que mereix més d’una visita. En Cristóbal és historiador (Más allá de la historia, a www.nosmiran.com) perquè de nen va córrer entre aquests murs. El seu avi li va inocular l’amor pel monestir, i el seu llibre és un homenatge a tots dos.

On som?
En un monestir oblidat que va canviar el món.

Quina calma! Aquest claustre és preciós.
Ara camines per on ho van fer els Reis Catòlics, Cristòfor Colom, l’emperador Carles V i Felip II...

Cristóbal Martínez. Foto de Maria Garcia

Com es diu aquest monestir?
Sant Jeroni de la Murtra.

Murtra?
Un arbust. De les seves baies en destil·laven els monjos un digestiu licor. Aquest exemplar al costat del sortidor té més d'un segle! Les primeres llavors van venir de Terra Santa.

Qui les va portar?
Cavallers francs de tornada de les croades que desembarcaven aquí i van encunyar topònims: Vall d'Hebron... o Sant Jeroni de Betlem, com es va dir aquest lloc al principi.

I qui va fundar el monestir?
L'ordre de Sant Agustí, els Jerònims, amb butlla del Papa Luna, empara règia i diners del mercader català més ric del seu temps, Bertran Nicolau, ara fa 601 anys.

Per què va fer això el mercader?
Després de la pesta negra, sabien de la fugacitat de la vida: salvaven la seva ànima.

I de quin rei parlem?
En Joan II d' Aragó, pare del futur Ferran el Catòlic. A tots dos els agradava venir aquí, un bastió molt estimat. I aquí fra Pere Benejam confessaria els Reis Catòlics... mentre feien les seves necessitats.

Al lavabo?
Sí, fins a aquest punt es tenien confiança!

I per què diu que aquest monestir va canviar el món?
Després de descobrir Amèrica, Colom va pujar aquí l'abril del 1493 amb papagais i indis taïnos: van batejar els primers americans aquí, davant d'Isabel i Ferran.

Què hi feien aquí els Reis Catòlics?
El monestir va tenir un enorme prestigi pels seus monjos tan savis, la seva rica biblioteca, els seus jardins medicinals... Aquí Ferran es va guarir del tall al coll que li havia assestat el pagès Joan de Canyamars a la plaça del Rei...

I què va passar amb la biblioteca?
Va ser incendiada per les turbes liberals el 1835: vam perdre la nostra catalana " Biblioteca d' Alexandria"!

Tant com això?
Sí! Ja Felip II es va emportar 25 volums d'obres de Ramon Llull per a la seva biblioteca d'El Escorial. També hi va haver mapes que va consultar Cristòfor Colom: aquí va preparar el seu segon viatge a Amèrica!

Ja veig això de canviar el món...
Colom es va emportar Ramon Pané, monjo de la Murtra que va escriure Relació de les antiguitats dels Indis, sobre la cultura i les creences dels indis taïnos. El primer europeu etnògraf i etnòleg a Amèrica!

I què era aquesta sala tan àmplia?
Les cuines: aquí van arribar les primeres llavors de cacau, les primeres llavors de tabac... S'hi allotjava gent de mig món, en aquest monestir, i calia alimentar-los.

Em parlava també d'aquests jardins...
Has vist les moltes figueres de moro que hi ha per aquests pendents? Descendeixen de les primeres que Colom va portar d' Amèrica! I el jardiner d'aquí se'l va endur Carles V.

On se'l va endur?
Al monestir de Yuste: es va retirar a meditar i morir entre jardins que imitaven aquests.

Què en sabem d'aquell jardiner?
Va acompanyar en el seu últim sospir l'emperador al seu llit de Yuste. Es deia Marc Orriols de Cardona, i també feia autòmats. Felip II se'l va quedar a El Escorial. No és l'únic geni d'aquest monestir.

En qui més pensa?

En Nicola, que anomeno el “ Da Vinci jerònim”: era deforme i baixet, havia inventat màquines de guerra per a un gran senyor i va venir des de França buscant pau. Es va ordenar monjo jerònim, i quan Carles V va voler fitxar-lo... es va morir.

També deu tenir les seves llegendes, aquest monestir...
Va acollir una talla d’un Sant Crist crucificat molt miraculosa, que Joan d’ Àustria va portar a la galera capitana durant la batalla de Lepant: el Crist de Lepant avui venerat a la catedral de Barcelona? És possible.

L’esforçada lluita contra el turc...
En aquest monestir va planificar Carles V la conquesta de Tunísia, fart d’atacs barbarescos a aquestes costes. I mira aquella volta del claustre: és de l’any 1480, és el primer escut d’ Espanya esculpit. Aquí es va forjar l’imperi espanyol!

Aquest monestir català... sembla el laboratori R+D d’ Espanya.
No descarto que Colom fos dels Colom de Badalona, nobles catalans que van combatre contra Joan II: potser per això va emmascarar la seva identitat davant el seu fill Ferran el Catòlic. És possible. És llàstima que Badalona no enalteixi més aquest meravellós monestir.

Vostè, ¿com el va descobrir?
Hi pujava de nen amb el meu avi, pels camps. Trepitjava aquestes tombes, veia aquests arcs, el formidable sortidor del claustre... Vaig passar una nit aquí dins tot sol... i vaig sentir l’ eco de la seva història. Un matí recollia espàrrecs, vaig alçar la mirada, vaig veure el perfil del monestir... i vaig sentir que em demanava: “Explica la meva història!”.

Víctor-M. Amela
LV | Foto: Víctor-M. Amela
09/09/2017 00:35 |
Actualitzat a 09/09/2017 03:09
Enllaç:http://www.lavanguardia.com/lacontra/20170909/431137111944/el-cenobio-de-sant-jeroni-de-la-murtra-cambio-el-mundo.html